

НАРАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

*Чорній О. В. асистент кафедри теоретичної та практичної психології
Національний університет «Львівська Політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-4936-8397>*

У статті здійснено огляд наукової літератури, проаналізовано та систематизовано наукові праці, які стосуються вивчення проблематики наративної компетентності. Описано основні підходи до її інтерпретації в зарубіжному та українському науковому дискурсах. Встановлено, що наративна компетентність є складним психологічним конструктом, який включає когнітивні, комунікативні, емоційні, ціннісно-сміслові та соціальні компоненти.

Ключові слова: наративна компетентність; автонаратив; наративна психологія; самоздійснення; психологія дискурсу; соціально-психологічна компетентність; соціальна психологія; політична психологія; постмодерн.

Вступ. У сучасних реаліях вивчення наративної компетентності видається одним із найбільш нагальних, актуальних напрямків наукових досліджень. Це пояснюється кількома причинами. По-перше, філософія доби постмодерну наголошує на ролі дискурсів, наративів у формуванні розуміння реальності і конструюванні сенсів, також відкиданні об'єктивної істини та існуванні множинних варіацій дійсності, різноманітних симулякрів. Із цього випливає, що наративна компетентність дає змогу зрозуміти як наше сприйняття світу конструюється та опосередковується через історії, з якими ми стикаємося і усвідомити ті епістемологічні, онтологічні виклики, які пов'язані із існуванням різноманітних симулякрів у сучасному суспільстві. По-друге, акцентуючи увагу на психологічній складовій, вивчення наративної компетентності може поглибити розуміння когнітивних, емоційних, поведінкових процесів які лежать в основі «психологічних наслідків» конструювання та поширення власних наративів, а також первинної взаємодії із наративами інших та їх інтерналізації. До таких наслідків відносимо створення сенсу (сміслоутворення), формування загальної картини світу, розвиток Я-концепції, формування ідентичності тощо. У зв'язку із цим наративну компетентність можна розглядати як основу, що дає змогу орієнтуватися в особливостях свого внутрішнього «Я» та зовнішнього світу і, відповідно, розвивати більш змістовний автонаратив (розповідь про себе), що сприятиме формуванню більш повної картини світу, розвиватиме стійку Я-концепцію, ідентичність. Це, в свою чергу,

сприятиме розбудові ширшої соціально-психологічної компетентності, яка дозволить впевнено орієнтуватися в складних соціальних ситуаціях та ситуаціях невизначеності, регулювати свої емоції, розвивати глибше розуміння себе, інших та навколишнього світу, пов'язувати свій досвід із ширшим соціо-культурним контекстом.

Мета статті полягає у спробі систематизувати знання та підходи до розуміння наративної компетентності, окреслити основні концепції та спроби її трактування у зарубіжному та українському науковому дискурсах.

Завдання статті:

- Провести огляд наукової літератури, а також проаналізувати праці, що торкаються вивчення наративної компетентності.

- Охарактеризувати підходи до інтерпретації поняття наративної компетентності у зарубіжному та українському наукових дискурсах.

Теоретичне підґрунтя. Дослідження наративної компетентності здебільшого ґрунтується на постмодерністській філософії, в рамках якої акцент зміщується у бік значимості соціальної ситуації та контекстів у процесі конструювання реальності; вагомості індивідуального суб'єктивного досвіду у здатності до самопроєктування, самотворення та життєздійснення. Роботи постмодерністів, таких як J. Baudrillard (2004), J.-F. Lyotard (1979), J. Derrida (1982), M. Foucault (2004) обґрунтовують ідею, що людські знання є соціально сконструйованими і залежать від домінуючих дискурсів та наративів, які формують розуміння світу та самих себе. Їх праці

забезпечили концептуальну основу для вивчення взаємодії тексту, наративу і реакції суб'єкта у творенні смислу.

Засадничою є концепція міметичної наратології Р. Ricoeur (1983), яка представляє триступеневу модель розуміння процесу конструювання та інтерпретації наративів. Ця модель об'єднує такі етапи як префігурація, конфігурація та рефігурація. Згідно основних ідей, первинно відбувається попереднє розуміння донаративної структури, на другому етапі відбувається конструювання наративу, а на третьому – наратив починає сприйматися та інтерпретуватися читачем або аудиторією. Важливими у цьому контексті є погляди представників наративної психології, зокрема J. Bruner (1987) про наративний та науковий модули сприйняття дійсності й T. Sarbin (1990) про розповідну структуру психіки, позаяк їхні ідеї полягають у визнанні значущості наративів та наративної компетентності в організації та інтерпретації особистого досвіду. Фокус на опрацюванні та зберіганні інформації у когнітивній психології забезпечує розуміння самого процесу конструювання та запам'ятовування наративів. У такому контексті, центральним у когнітивній психології є те, що всі психічні процеси включають осмислені, активні дії, які спрямовані на засвоєння та обробку інформації. Таким чином, робота D. Herman (2009) відкриває можливість зрозуміти як наратив може формувати наші знання та сприйняття світу.

Значний внесок у розуміння особливостей наративу та наративної компетентності зробили представники психологічної герменевтики. Так, у роботі Н. Чепелевої (2004) було висвітлено роль наративу в інтерпретації особистого досвіду, а також запропоновано типологію (рівні) розуміння наративу. У роботі W. Labov, & J. Waletzky (1997) встановлено структуру та соціальні функції наративів. Їх ідеї сприяли формуванню критеріїв оцінки наративів, наративної компетентності. Синтез цих теоретичних підходів є каталізатором для подальших досліджень наративної компетентності як інструменту розуміння себе, інших людей, зовнішнього світу, а також дозволяє у повній мірі здійснити огляд основних праць та досліджень наративної компетентності.

Методи дослідження включають: огляд та аналіз наукових праць, що стосуються теми наративної компетентності; систематизація та узагальнення знань, отриманим при аналізі наукових доробків з даної проблематики; зіставлення та виокремлення особливостей розуміння наративної компетентності у різних дослідницьких контекстах; формулювання висновків щодо розуміння поняття наративної компетентності.

Результати та обговорення. Розповідання історій – невід'ємний аспект людського існування, який впливає із фундаментальної потреби в осмисленні своїх думок, емоцій, почуттів, поведінки тощо. Завдяки ним людина пізнає себе, інших людей, навколишній світ та визначає своє місце у ньому. Історії також допомагають налагодити зв'язок із іншими у процесі міжособистісної взаємодії, підвищити довіру та згуртованість. Таким чином історії забезпечують унікальне джерело інформації про те, як люди розуміють реальність, життя навколо них. Аналізуючи історії, ми розкриваємо себе та соціальний світ за межами безпосередньої історії, що власне дуже важливо для підтримки особистісної цілісності «Я» та психологічного добробуту.

Процес конструювання та розповідання історій у зрозумілий спосіб, а також аналіз історій інших вимагає від людини певного набору знань, характеристик та навичок, тобто – компетентності, у даному випадку – наративної. Загалом, у зарубіжних наукових розвідках поняття наративної компетентності зустрічається доволі часто. Її дослідженню присвячені численні роботи, наприклад у контексті вивчення наративної компетентності дітей дошкільного, молодшого шкільного, підліткового віку. Наприклад, ґрунтовні дослідження у цьому напрямку були проведені італійськими науковцями, зокрема P. Zanchi, L. Zampini, G. Pinto, C. Tarchi, L. Bigozzi, N. Scionti, G. Margocchi. Так, наративна компетентність визначається як здатність будувати, а також передавати логічно пов'язані між собою повідомлення, які стосуються опису серій дій, подій, які розгортаються в часі і мають причинно-наслідковий зв'язок (Pinto, Tarchi, & Bigozzi, 2019). Показниками (стандартами) наративної компетентності визначається зв'язність, згуртованість (cohesion);

узгодженість (coherence) та структура (structure) (Pinto, Tarchi, & Bigozzi, 2015). Зв'язність стосується мовних засобів, які створюють зв'язок між словами та реченнями; узгодженість представляє загальну єдність та змістовність наративу; структура передбачає основу для організації подій у логічний спосіб. Рівень розвитку наративної компетентності у цьому випадку можна трактувати як ступінь наявності всіх трьох елементів у розповіді.

Дослідники виділяють два рівні, на яких можна аналізувати розвиток наративної компетентності – макроструктурний та мікроструктурний (Pinto, Tarchi, & Bigozzi, 2019). Перший відображає загальну когнітивну схему, за якою побудована розповідь. Ця схема полегшує розуміння слухачам сюжету розповіді, її персонажів, їхніх дій, поведінки. Вона включає в себе місце дії, початкову подію, персонажів, їхні мотиви та переживання, інші внутрішні реакції, дії, які пов'язані із досягненням мети тощо. Проте, найбільш важливо, щоб всі ці елементи утворювали цілісний елемент, тобто були пов'язані між собою у певний значущий спосіб. Мікроструктурний рівень належить до мовних (лінгвістичних) здібностей, які спрямовані на підвищення зрозумілості тексту, його зв'язності, узгодженості тощо. Співзвучними із цим є міркування Baumer, Ferholt, & Lecusay (2005), які вказують, що наративна компетентність включає в себе два обов'язкові елементи: перший це «розуміння оповіді», тобто розуміння дій історії як часово послідовних та причинно мотивованих. Другий – це «наративне виробництво», або здатність продукувати довші, більш цілісні та лінгвістично складні історії. Таким чином макроструктурний рівень відповідає за «розуміння оповіді», а мікроструктурний рівень за «наративне виробництво». Отже, наративна компетентність включає в себе когнітивну (пов'язану із збиранням, обробкою, осмисленням інформації), і комунікативну (пов'язану відтворенням та ефективною передачею інформації) здатність передавати повідомлення за допомогою мови, які сформовані у вигляді оповіді. Адже, дітям чи дорослим спершу необхідно осмислити свій досвід, інформацію ззовні та організувати їх належним чином (у вигляді наративів), що вимагає залучення таких

психічних процесів як мислення, увага, пам'ять тощо. Крім цього, передача цієї структурованої інформації вимагає також залучення мови та мовлення (як здатності використовувати мову), щоб створити зв'язну та послідовну розповідь.

Розповідання історій – це більш комплексна, багатокомпонентна компетентність, яка вимагає від дитини певних навичок планування та використання сюжетних ліній, залучення відповідного словникового запасу, використання граматики та синтаксису (Scionti, Zampini, & Marzocchi, 2023). У своєму системному огляді дослідники виділяють два типи наративної компетентності – усну, а також письмову. Усна наративна компетентність (oral narrative competence) стосується здатності створювати, поширювати історії за допомогою розмовної мови, в той час як письмова (written narrative competence) передбачає застосування письма для створення відповідних текстів. Різні дослідження підкреслюють, що є зв'язок між усною і письмовою наративною компетентністю, при чому розвинені усні навички є предиктором розвитку письмових (Pinto, 2015; Pinto, 2016; Vettori, 2022). Тому акцент у дослідженнях вище згаданих вчених робиться на розвиток усної наративної компетентності у дітей дошкільного, молодшого шкільного віку, адже саме вона сприяє формуванню та розвитку грамотності у дітей.

Беручи до уваги попередні напрацювання своїх колег, P. Zanchi, & L. Zampini (2021) створили інструмент оцінювання наративних навичок дітей, що має назву «The Narrative Competence Task». Завдяки проведеному пілотному дослідженню їм вдалось встановити, що в процесі дорослішання дитини (від 3 до 8 років) відбувається поступове ускладнення макро- та мікроструктури, що означає розвиток наративної компетентності. Окрім цього, виявлено, що когнітивні (невербальний інтелект, послідовне міркування) та лінгвістичні (довжина речення, а також лексичне багатство розповіді) навички відіграють значну роль у процесі наповненості макро- та мікроструктури розповіді. Діти із вищими когнітивними та лінгвістичними здібностями створювали багатші розповіді, що

характеризувалися більшою кількістю інформації, кращою структурою та ширшим використанням лексики (Zanchi, & Zampini, 2021).

Наративна компетентність також є предметом дослідження у контексті наративної медицини. Суть наративної медицини полягає у тому, що окрім звичайного втручання, значна увага приділяється розповідям історій про хворобу та активному їх слуханню та аналізу лікарями різного рівня. Вагомий внесок у цьому напрямку зробила американська дослідниця R. Charon. У розумінні R. Charon (2007) наративна компетентність – це здатність розпізнавати, засвоювати, метаболізувати, інтерпретувати, перейматися історіями хвороб пацієнтів. Наративна компетентність також розуміється як здатність активно слухати певну історію пацієнта, встановлювати із ним зв'язок, створювати простір для висловлення своєї хвороби та болючих переживань, що в кінцевому результаті дає змогу побудувати та осмислити наратив про його хворобу (Milota, van Thiel, & van Delden, 2019). S. Chu (2024) визначає наративну компетентність як здатність спостерігати та сприймати основні емоції, мотивацію, наміри і дії в розповідях пацієнтів, а також взаємозв'язки між цими елементами.

Отже, виходячи із цих визначень акцент досліджень зміщується більше на когнітивний аспект наративної компетентності, хоча враховується і емоційний. Цьому є декілька пояснень. По-перше, осмислення та розуміння наративів допомагає у встановленні точніших діагнозів, адаптації лікування у відповідності до індивідуальних особливостей пацієнта. По-друге, необхідною складовою, яка допомагає лікарям краще розуміти своїх пацієнтів, співпереживати та налагоджувати із ними зв'язок є емпатія (Charon, 2001). Завдяки ній можна встановити контакт, побудувати довіру та покращити комунікацію, що в свою чергу веде до покращення психологічного добробуту пацієнта. Тому, наративна компетентність у контексті медичної практики виступає здатністю, яка прямо пов'язана із якістю надання професійних послуг. На основі цих досліджень, R. Charon (2004) виділяє три рівні навичок у структурі наративної компетентності – текстові, творчі,

афективні. Текстові стосуються здатності визначати загальну структуру історії, виділяти основні теми та мотиви, які прослідковуються в історії та надають їй цілісність та сенс. Окрім того, вони важливі з огляду на можливість розкриття глибинних емоцій, цінностей, переконань, які є в розповіді. Творчі навички пов'язані із допитливістю та уявою тих, хто виступає ініціаторами висунення гіпотез, розгляду альтернативних варіантів лікування та дають змогу інтерпретувати історію із різних точок зору. Афективні навички передбачають здатність «входження в настрій історії», що вимагає емпатії та усвідомлення як власних, так і емоцій інших. Важливою також є толерантність до невизначеності, що передбачає здатність витримувати смислово неоднозначність історій, адже люди можуть використовувати метафори або символи, щоб пояснити свій стан. Разом ці три рівні навичок дають можливість розуміти наративи і їх значення.

За результатами якісного дослідження, проведеного Chu et al. (2020) виокремлено чотири елементи наративної компетентності медичного персоналу: наративний горизонт; наративне конструювання (наративне слухання, наративне розуміння, наративне мислення, наративна репрезентація); відносини між лікарем і пацієнтом (емпатія, комунікація, приналежність, інтерсуб'єктність); наративна медична турбота (чуйна допомога, збалансовані дії, медична рефлексія). У наступних дослідженнях Chu et al. (2024) вдалося операціоналізувати компоненти наративної компетентності у кількісно вимірювані критерії оцінки та створити методіку дослідження наративної компетентності студентів-медиків (Narrative Competence Scale for Medical Students, NCS) із доволі високим рівнем валідності та надійності. Дана методіка дозволяє вимірювати вже згадані конструкти, надаючи їм певного означення. Наприклад, наративний горизонт визначає здатність зосередитися на фізичних, психологічних потребах пацієнта, «налаштуватися» на його суб'єктивний досвід; наративне конструювання відноситься до когнітивних здібностей і вимірює здатність сприймати думки та почуття клієнта та на основі їх осмислення будувати наратив хвороби, який

відображатиме основні переживання та сподівання пацієнта; взаємовідносини між лікарем та пацієнтом вимірюють здатність встановлювати значущі та довірливі стосунки на основі навичок комунікації, емпатії та інтерсуб'єктивності (значуща, особлива спільність ідей, думок, переконань суб'єктів); нарративна медична турбота вимірює здатність надавати клієнто-орієнтовану допомогу на основі слухання, розуміння та репрезентації історій пацієнтів.

Отже, можемо дійти висновку, що нарративна компетентність є більш складним психологічним конструктом, як видається на перший погляд. Окрім когнітивних та комунікативних компонентів, вона може включати в себе ще й емоційні та ціннісно-сміслові. Адже успіх соціальної взаємодії не лише залежить від пасивного усвідомлення та засвоєння змісту повідомлень інших, але й від емоційного відгуку та спільної спрямованості суб'єктів взаємодії, їхніх ідей, цінностей, переконань, які їм притаманні. Схожу думку висловлює S. Gallagher (2011), визначаючи нарративну компетентність як здатність взаємодіяти з нарративами та розуміти їх у спосіб, що виходить за межі когнітивних здібностей чи пасивного поглинання змісту. У його розумінні нарративна компетентність характеризується також низкою емоційних, інтерактивних здібностей, які передбачають здатність емоційно сприймати, розуміти та інтерпретувати нарративи у соціальному контексті. Отже нарративна компетентність передбачає не лише когнітивну обробку, але також розвинений соціально-емоційний інтелект, усвідомлення цінностей інших.

Третім ґрунтовним напрямком у зарубіжних наукових розвідках є дослідження нарративної компетентності осіб із обмеженими можливостями, або ж різними розладами. Цікавість до цього напрямку можна пояснити прагненням суспільства до інклюзивності та терпимості, а також великим потенціалом щодо вдосконалення діагностики, терапії та покращення загальної якості життя таких людей, зменшення стереотипів та упереджень щодо них. У цьому напрямку можна виокремити роботи A. Rumpf, I. Kamp-Becker, L. Capps, M. Losh, C. Thurber, M. Channell. Наприклад, у одному із досліджень, нарративну компетентність розглядають як здатність створювати цілісну

історію, яка дозволяє слухачеві зрозуміти місце дії, персонажів, послідовність подій, ускладнення та розв'язку історії (Rumpf, Kamp-Becker, Becker, & Kauschke, 2012). Згідно переконань дослідників, нарративна компетентність містить в собі такі компоненти як: довжина розповіді, гнучкість структури речень, словесні засоби встановлення структури та зв'язності, використання стилістичних мовних вмінь, здатність адекватно вербалізувати психічні стани та внутрішні переживання основних персонажів. Channell, McDuffie, Bullard, & Abbeduto (2015) вказують, що нарративна компетентність є здатністю створювати і розповідати власну чи вигадану історію і є фундаментальним аспектом загальної комунікативної компетентності.

Отже, у контексті цих досліджень акцент зміщується на комунікативні та лінгвістичні особливості когнітивної компетентності. Це пояснюється тим, що для різних розладів, а також порушень (РАС, синдром Аспергера, синдром Дауна, афазія, РДУГ тощо) характерною, більш помітною ознакою є труднощі із здатністю до соціальної взаємодії та вербальної комунікації, що робить їх пріоритетними для діагностики та втручання. Окрім цього, акцент на комунікативних та лінгвістичних здібностях відображає необхідність щодо подальшої соціальної інтеграції та покращення якості життя осіб із порушеннями або ж розладами, адже ефективна комунікація має вирішальне значення для повноцінної взаємодії з оточенням.

J. Wright (1992) зазначає, що дитяча нарративна компетентність – це здатність створювати розповіді та осмислювати основні сюжетні лінії та дії персонажів. Її продуктивний аспект відповідає за здатність дітей розповідати повні та цілісні історії, а також точно описувати та інтерпретувати події, які вони пережили. У цьому контексті, C. van der Veen та M. Poland (2012) виділяють шість критеріїв оцінювання нарративної компетентності: використання відповідної назви історії; адресність історії; якість розповіді; словниковий запас і складність речень, емпатія та уява; ставлення до розповіді (посилання на власні психічні стани – у зарубіжних дослідженнях позначається як мова внутрішнього стану (Internal state language)).

В українських наукових розвідках дослідження наративної компетентності також є відносно новим та здебільшого вивчається як особистісна характеристика чи властивість. Наприклад, К. Гуцол (2020), у межах герменевтичної парадигми визначає наративну компетентність як здатність виокремлювати, інтерпретувати наративні висловлювання Іншого та на цій основі будувати власні наративні конструкти. Тієї ж думки дотримується і С. Рудницька (2021). Такий підхід до наративної компетентності хоч і не відкидає її комунікативні аспекти, але більше орієнтується на когнітивні (сприйняття, розуміння, аналіз), які пов'язані із створенням смислів та побудовою наративів як засобу осмислення навколишньої дійсності та особистого досвіду. Це збігається із баченням Н. Чепелевої (2015) наративу як важливого інструменту розуміння та інтерпретації особистого досвіду та навколишньої реальності. Завдяки наративній компетентності можна осмислювати ідеї, переконання, цінності інших людей, які «оформлені» у відповідний наратив і завдяки цьому краще пізнавати себе. На основі цього, Чепелева, Рудницька, Гуцол (2021) виділяють модель наративної компетентності як конфігурацію педсислового, смислового, метасмислового рівнів розуміння наративних висловлювань.

Також актуальними є і декілька досліджень наративної компетентності у контексті професійної. Наприклад, Т. Здоровець (2015) описує наративну компетентність як дуже важливу характеристику професійної компетентності, яка передбачає сформованість наративу як структурної рамки, а також наявність «набору» певних базових наративів, що мають соціокультурну природу, вмінь перетворювати наративні структури у цілісну розповідь, історію. Іншими словами, наративна компетентність полягає у здатності формувати як свої, так і чужі цілісні та змістовні історії (нاراتиви). Вона дозволяє сприймати та передавати складну інформацію, досвід, ідеї, цінності, переконання та будувати довіру, спільність (інтерсуб'єктивність) у різних соціальних взаємодіях. Тому розвиток наративної компетентності суттєвим чином може

сприяти ефективній міжособистісній комунікації.

І. Ногачевська (2017) розглядає наративну компетентність як здатність створювати наративну, темпорально організовану розповідь у процесі осмислення певного тексту, його експлікації крізь особистісний, а також професійний досвід. Схоже визначення надає О. Романовський (2024) який під наративною компетентністю розуміє здатність та вміння послідовно презентувати певну розповідь про подію, окреслювати етапи, описувати учасників, місце та особисте ставлення до теми і предмета розповіді, у залежності від тих норм соціальні взаємодії, які прийняті у конкретній сфері.

Таким чином у даних підходах до визначення наративної компетентності можна підкреслити важливість соціальних та лінгвістичних навичок. Окрім цього, важливим висновком є те, що наративна компетентність опосередковується не тільки власними переконаннями, цінностями, але також і зовнішніми чинниками та соціальним контекстом. Культурні норми, цінності, традиції, вірування, соціальні ролі тощо відіграють важливу роль у способі сприймання, конструювання чи розповідання історій, адаптації її стилю, змісту. Наприклад вираженість наративної компетентності може відрізнятись в особистісному та професійному контекстах. Не менш важливим є політичний контекст, адже він визначає легітимність тих чи інших знань, історій та впливає на те, яким чином наративи можуть інтерпретуватися у суспільстві. Контроль над наративами, придушення чи навпаки просування певних історій, пропаганда, дезінформація, маніпуляція – це лише частина засобів формування громадської думки та збереження влади. У цьому контексті, розвиток наративної компетентності вимагає критичного мислення, медіаграмотності.

Висновки. Аналіз зарубіжних та українських досліджень дав змогу стверджувати, що наративна компетентність є багатограним психологічним конструктом, що включає когнітивний, комунікативний, емоційний, ціннісно-смиловий та соціальний компоненти. Вона є критично важливою здатністю, яка дозволяє людям ефективно структурувати та ділитися

історіями, а також аналізувати історії інших. Ця компетентність має вирішальне значення в особистісній та професійних сферах. Можна підсумувати, що у зарубіжних дослідженнях здебільшого розглядають нарративну компетентність у трьох контекстах: у контексті розвитку дитини; нарративної медицини; інклюзії. В українських наукових розвідках дане поняття розглядається через призму особистісних властивостей, зокрема здатністю до самопроєктування, комунікативною

компетентністю, професійною компетентністю. Незважаючи на це, розуміння нарративної компетентності досі залишається фрагментарним. Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення, а також концептуалізацію поняття нарративної компетентності, визначення її структурних компонентів та дослідження її ролі у соціально-політичних контекстах, зокрема в умовах інформаційно-смісловій війни.

Список використаних джерел

1. Бодріяр, Ж. (2004). Симулякри і симуляція. Переклад з французької: Володимир Ховхун. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи».
2. Гуцол, К. (2020) Нарративна компетентність як чинник самопроєктування особистості : дис. ... д-ра філософії в галузі психології : 053. Київ, 380.
3. Здоровець, Т. (2015). Особливості нарративної компетентності майбутніх практичних психологів. *Проблеми сучасної психології*, 27, 160-169.
4. Ногачевська І. О. Нарративна компетентність у просторі інтегративного підходу. Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Гене́за буття особистості» (Київ, 20 грудня 2016р.). Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017, 236–237.
5. Романовський, О. (2024) Роль нарративної компетентності в розвитку лідерських якостей. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*, 1, 50-60. <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2024.1.04>
6. Рудницька, С., & Гуцол, К. (2021). Нарративна компетентність як визначальна складова комунікативної компетентності особистості. *Психологічні проблеми особистості на сучасному етапі розвитку суспільства. Збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 квітня 2021 р., м. Ніжин)*, 10-16
7. Фуко, М. (2003). Археологія знання. Переклад з французької: Віктор Шовхун. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи»
8. Чепелева, Н. (2004) Проблеми психологічної герменевтики: монографія. Київ. Міленіум, 276.
9. Чепелева, Н., Рудницька, С., & Гуцол, К. (2021) Діагностичний інструментарій визначення нарративної компетентності особистості. *Технології розвитку інтелекту*, 1(29).
10. Чепелева, Н. (2015) Текст і читач: посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка. 124.
11. Baumer, S., Ferholt, B., & Lecusay, R. (2005). Promoting narrative competence through adult-child joint pretense: Lessons from the Scandinavian educational practice of playworld. *Cognitive Development*, 20(4), 576-590. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2005.08.003>
12. Bruner, J. (1987) Life as narrative. *Social Research*, 54, 11-32.
13. Channell, M. M., McDuffie, A. S., Bullard, L. M., & Abbeduto, L. (2015). Narrative language competence in children and adolescents with Down syndrome. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 9, 283. <https://doi.org/10.3389/fnbeh.2015.00283>
14. Charon R. (2004). Narrative and medicine. *The New England journal of medicine*, 350(9), 862–864. <https://doi.org/10.1056/NEJMp038249>
15. Charon R. (2007). What to do with stories: the sciences of narrative medicine. *Canadian family physician Medecin de famille canadien*, 53(8), 1265–1267.
16. Charon, R. (2001). Narrative medicine: a model for empathy, reflection, profession, and trust. *Jama*, 286(15), 1897-1902. <https://doi.org/10.1001/jama.286.15.1897>
17. Chu, S. Y., Wang, H. C., Kuo, B. Y., Lin, M. J., Chang, Y. C., & Lin, C. W. (2024). Development and Validation of Narrative Competence Scale for Medical Students. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-4416015/v1>
18. Chu, S. Y., Wen, C. C., & Lin, C. W. (2020). A qualitative study of clinical narrative competence of medical personnel. *BMC medical education*, 20. <https://doi.org/10.1186/s12909-020-02336-6>
19. Derrida J. (1982). Positions. University of Chicago Press, 132.
20. Gallagher, S. (2011). Narrative competency and the massive hermeneutical background. *Hermeneutics in education*, 21-38.
21. Herman, D. (2009) Basic Elements of Narrative. Wiley-Blackwell, 272

22. Labov, W., & Waletzky, J. (1997). Narrative analysis: Oral versions of personal experience. *Journal of narrative and life history*, 7(1-4), 3-38. <https://doi.org/10.1075/jnlh.7.02nar>
23. Lyotard, J. F. (1979). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Theory and History of Literature, Volume 10, 135.
24. Milota, M. M., van Thiel, G. J., & van Delden, J. J. (2019). Narrative medicine as a medical education tool: a systematic review. *Medical teacher*, 41(7), 802-810. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2019.1584274>
25. Pinto, G., Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2015). The relationship between oral and written narratives: A three - year longitudinal study of narrative cohesion, coherence, and structure. *British Journal of Educational Psychology*, 85(4), 551-569. <https://doi.org/10.1111/bjep.12091>
26. Pinto, G., Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2016). Development in narrative competences from oral to written stories in five-to seven-year-old children. *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.12.001>
27. Pinto, G., Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2019). Promoting narrative competence in kindergarten: An intervention study. *Early Childhood Research Quarterly*, 47, 20-29. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.09.003>
28. Ricoeur, P. (1983). *Time and narrative*. Volume 1. Translated by Kathleen McLaughlin and David Pellauer. The University of Chicago Press' Chicago and London, 287
29. Rumpf, A. L., Kamp-Becker, I., Becker, K., & Kauschke, C. (2012). Narrative competence and internal state language of children with Asperger Syndrome and ADHD. *Research in Developmental Disabilities*, 33(5), 1395-1407. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2012.03.007>
30. Sarbin, T. R. (1990). The narrative quality of action. *Theoretical & Philosophical Psychology*, 10(2), 49-65. <https://doi.org/10.1037/h0091497>
31. Scionti, N., Zampini, L., & Marzocchi, G. M. (2023). The Relationship between Narrative Skills and Executive Functions across Childhood: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Children*, 10(8), 1391. <https://doi.org/10.3390/children10081391>
32. Van der Veen, C., & Poland, M. (2012). Dynamic Assessment of narrative competence. *Developmental Education for Young Children: Concept, Practice and Implementation*, 105-119. https://doi.org/10.1007/978-94-007-4617-6_7
33. Vettori, G., Bigozzi, L., Incognito, O., & Pinto, G. (2022). Contribution of oral narrative textual competence and spelling skills to written narrative textual competence in bilingual language-minority children and monolingual peers. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.946142>
34. Wright, J. L. (1992). *Correlates of young children's narrative competence: Maternal behavior and home literacy experiences*. University of Maryland, College Park.
35. Zanchi, P., & Zampini, L. (2021). The Narrative Competence Task: A standardized test to assess children's narrative skills. *European Journal of Psychological Assessment*, 37(1), 15-22. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000569>

References

1. Bodriar, Zh. (2004). Symuliakry i symuliatsiia. [Simulacra and simulation.]. Perekład z frantsuzkoi: Volodymyr Khovkhun. Kyiv: Vydavnytstvo Solomii Pavlychko «Osnovy». (in Ukrainian)
2. Hutsol, K. (2020) Naratyvna kompetentnist yak chynnyk samoproektuvannia osobystosti [Narrative competence as a factor of personality self-design]: dys. ... d-ra filosofii v haluzi psykholohii : 053. Kyiv, 380. (in Ukrainian)
3. Zdorovets, T. (2015). Osoblyvosti naratyvnoi kompetentnosti maibutnykh praktychnykh psykholohiv. [Features of narrative competence of future practical psychologists.]. *Problemy suchasnoi psykholohii*, 27, 160-169. (in Ukrainian)
4. Nohachevska I. O. Naratyvna kompetentnist u prostori intehratyvnoho pidkhodu. [Narrative competence in the space of integrative approach.] *Naukovi zapysky Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka APN Ukrainy / za red. S. D. Maksymenka : materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Heneza buttia osobystosti» (Kyiv, 20 hrudnia 2016r.)*. Kyiv: DP «Informatsiino-analitychne ahentstvo», 2017, 236-237. (in Ukrainian)
5. Romanovskyi, O. (2024) Rol naratyvnoi kompetentnosti v rozvytku liderskykh yakosteï. [The role of narrative competence in the development of leadership qualities.] *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiologiia*, 1, 50-60. <https://doi.org/10.20998/2078-7782.2024.1.04> (in Ukrainian)
6. Rudnytska, S., & Hutsol, K. (2021). Naratyvna kompetentnist yak vyznachalna skladova komunikatyvnoi kompetentnosti osobystosti. [Narrative competence as a determining component of the communicative competence of a person.] *Psykholohichni problemy osobystosti na suchasnomu etapi rozvytku*

- suspilstva. Zbirnyk materialiv Khl Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (7-8 kvitnia 2021 r., m. Nizhyn), 10-16. (in Ukrainian)
7. Fuko, M. (2003). Arkheolohiia znannia. [Archaeology of knowledge.] Pereklad z frantsuzkoi: Viktor Shovkhun. Kyiv: Vydavnytstvo Solomii Pavlychko «Osnovy». (in Ukrainian)
  8. Chepelieva, N. (2004) Problemy psykholohichnoi hermenevtyky [Problems of psychological hermeneutics.]: monohrafiia. Kyiv. Milenium, 276. (in Ukrainian)
  9. Chepelieva, N., Rudnytska, S., & Hutsol, K. (2021) Diahnostychnyi instrumentarii vyznachennia naratyvnoi kompetentnosti osobystosti. [Diagnostic tools for determining the narrative competence of a person.] Tekhnolohii rozvytku intelektu, 1(29). (in Ukrainian)
  10. Chepelieva, N. (2015) Tekst i chytach [Text and reader]: posibnyk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka. 124. (in Ukrainian)
  11. Baumer, S., Ferholt, B., & Lecusay, R. (2005). Promoting narrative competence through adult-child joint pretense: Lessons from the Scandinavian educational practice of playworld. *Cognitive Development*, 20(4), 576-590. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2005.08.003>
  12. Bruner, J. (1987) Life as narrative. *Social Research*, 54, 11-32.
  13. Channell, M. M., McDuffie, A. S., Bullard, L. M., & Abbeduto, L. (2015). Narrative language competence in children and adolescents with Down syndrome. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 9, 283. <https://doi.org/10.3389/fnbeh.2015.00283>
  14. Charon R. (2004). Narrative and medicine. *The New England journal of medicine*, 350(9), 862-864. <https://doi.org/10.1056/NEJMp038249>
  15. Charon R. (2007). What to do with stories: the sciences of narrative medicine. *Canadian family physician Medecin de famille canadien*, 53(8), 1265-1267.
  16. Charon, R. (2001). Narrative medicine: a model for empathy, reflection, profession, and trust. *Jama*, 286(15), 1897-1902. <https://doi.org/10.1001/jama.286.15.1897>
  17. Chu, S. Y., Wang, H. C., Kuo, B. Y., Lin, M. J., Chang, Y. C., & Lin, C. W. (2024). Development and Validation of Narrative Competence Scale for Medical Students. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-4416015/v1>
  18. Chu, S. Y., Wen, C. C., & Lin, C. W. (2020). A qualitative study of clinical narrative competence of medical personnel. *BMC medical education*, 20. <https://doi.org/10.1186/s12909-020-02336-6>
  19. Derrida J. (1982). Positions. University of Chicago Press, 132.
  20. Gallagher, S. (2011). Narrative competency and the massive hermeneutical background. *Hermeneutics in education*, 21-38.
  21. Herman, D. (2009) Basic Elements of Narrative. Wiley-Blackwell, 272
  22. Labov, W., & Waletzky, J. (1997). Narrative analysis: Oral versions of personal experience. *Journal of narrative and life history*, 7(1-4), 3-38. <https://doi.org/10.1075/jnlh.7.02nar>
  23. Lyotard, J. F. (1979). The Postmodern Condition: A Report on Knowledge. Theory and History of Literature, Volume 10, 135.
  24. Milota, M. M., van Thiel, G. J., & van Delden, J. J. (2019). Narrative medicine as a medical education tool: a systematic review. *Medical teacher*, 41(7), 802-810. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2019.1584274>
  25. Pinto, G, Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2015). The relationship between oral and written narratives: A three - year longitudinal study of narrative cohesion, coherence, and structure. *British Journal of Educational Psychology*, 85(4), 551-569. <https://doi.org/10.1111/bjep.12091>
  26. Pinto, G, Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2016). Development in narrative competences from oral to written stories in five-to seven-year-old children. *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.12.001>
  27. Pinto, G, Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2019). Promoting narrative competence in kindergarten: An intervention study. *Early Childhood Research Quarterly*, 47, 20-29. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2018.09.003>
  28. Ricoeur, P. (1983). Time and narrative. Volume 1. Translated by Kathleen McLaughlin and David Pellauer. The University of Chicago Press' Chicago and London, 287
  29. Rumpf, A. L., Kamp-Becker, I., Becker, K., & Kauschke, C. (2012). Narrative competence and internal state language of children with Asperger Syndrome and ADHD. *Research in Developmental Disabilities*, 33(5), 1395-1407. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2012.03.007>
  30. Sarbin, T. R. (1990). The narrative quality of action. *Theoretical & Philosophical Psychology*, 10(2), 49-65. <https://doi.org/10.1037/h0091497>
  31. Scionti, N., Zampini, L., & Marzocchi, G. M. (2023). The Relationship between Narrative Skills and Executive Functions across Childhood: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Children*, 10(8), 1391. <https://doi.org/10.3390/children10081391>
  32. Van der Veen, C., & Poland, M. (2012). Dynamic Assessment of narrative competence. *Developmental Education for Young Children: Concept, Practice and Implementation*, 105-119. https://doi.org/10.1007/978-94-007-4617-6_7

33. Vettori, G., Bigozzi, L., Incognito, O., & Pinto, G (2022). Contribution of oral narrative textual competence and spelling skills to written narrative textual competence in bilingual language-minority children and monolingual peers. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.946142>
34. Wright, J. L. (1992). *Correlates of young children's narrative competence: Maternal behavior and home literacy experiences*. University of Maryland, College Park.
35. Zanchi, P., & Zampini, L. (2021). The Narrative Competence Task: A standardized test to assess children's narrative skills. *European Journal of Psychological Assessment*, 37(1), 15–22. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000569>

Summary

NARRATIVE COMPETENCE AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH

Chornii O. Assistant of the Department of Theoretical and Practical Psychology Lviv Polytechnic National University

Introduction. *The study of narrative competence seems to be one of the most urgent, relevant areas of scientific research, because narrative competence allows us to understand how our perception of the world is constructed and mediated through the stories we encounter and to realise the epistemological and ontological challenges associated with the existence of various simulacra in modern society.*

Also, narrative competence can be seen as a basis for navigating the peculiarities of one's inner self and the external world and, accordingly, developing a more coherent and meaningful autonarrative (story about oneself), which will contribute to the formation of a more complete picture of the world, develop a stable self-concept and identity. This, in turn, will contribute to the development of broader social and psychological competence that will allow them to confidently navigate complex social situations and situations of uncertainty, regulate their emotions, develop a deeper understanding of themselves, others and the world around them, and connect their experiences with the broader socio-cultural context.

The purpose of the article is to systematise knowledge and approaches to understanding narrative competence, to outline the main concepts and attempts to interpret it in foreign and Ukrainian scientific discourses.

Methods: review and analysis of scientific works related to the topic of narrative competence; systematisation and generalisation of knowledge gained from the analysis of scientific works on this issue; comparison and highlighting of the peculiarities of understanding narrative competence in different research contexts; formulation of conclusions on the understanding of the concept of narrative competence.

Originality. *The scientific novelty of the study consists in a comprehensive analysis of foreign and Ukrainian views on narrative competence, revealing its multifaceted nature. The practical significance is to highlight the role of narrative competence in different contexts, from personal development to the professional sphere, as well as its potential importance in the socio-political sphere.*

Conclusion. *Narrative competence is a multifaceted psychological construct that includes cognitive, communicative, emotional, value-semantic and social components. It is a critical ability that allows people to effectively structure and share stories, as well as analyse the stories of others. Foreign studies mostly consider narrative competence in three contexts: in the context of child development; narrative medicine; and inclusion. In Ukrainian research, this concept is viewed through the prism of personal qualities, including the ability to self-design, communicative competence, and professional competence. Despite this, the understanding of narrative competence is still fragmented. Further research will be aimed at defining and conceptualising the concept of narrative competence, identifying its structural components and studying its role in socio-political contexts, in particular in the context of information and semantic warfare.*

Keywords: *narrative competence; autonarrative; narrative psychology; self-realisation; psychology of discourse; socio-psychological competence; social psychology; political psychology; postmodernity.*

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 27.06.24.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 30.07.24.

© 2024. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.